

SÄÄNTELYTAAKAN MITTAAMISEN JA ARVIOINNIN VAIKEUDET

Professori Pertti Ahonen
Frisky & Anjoy

I. Mitä sen pitäisi olla?

Kattavaa, aiheina:

1. Kaikki sääntelystä aiheutuvat ”hyvät”
2. Kaikki sääntelystä aiheutuvat ”pahat”
3. ”Hyvien” ja ”pahojen” suhde tai erotus
4. Suhteen tai erotuksen siihenastinen kehitys
5. Suhteen tai erotuksen odotettavissa oleva kehitys
6. Päätelmät ml. suositukset em. siihenastisen ja odotettavissa olevan kehityksen perusteella

Tällainen on niin vaikeaa, ettei juuri ”tästä maailmasta”

II. Korkeintaan kustannus-hyötyanalyysia

Ongelmina:

1. Taloustieteellisesti luonnehditut yhteiskuntataloudelliset ”hyödyt” osittaisena, yksipuolisena tulkintana ”hyvistä”
2. Yhteiskuntataloudelliset kustannukset osittaisena, yksipuolisena tulkintana ”pahoista”
3. Ongelmat hyötyjen ja kustannusten suhteuttamisessa toisiinsa ml. laskentakorkokannan ongelmat
4. Poliittisesti preferoitujen tai torjuttujen kohteiden kustannus-hyötYTarkastelujen ongelmat
5. Kamppailut siitä, mitkä hyödyt ja kustannukset lasketaan ja miten sekä siitä, miten josko lainkaan laskentasuosituksia pannaan toimeen

III. Se voisi olla kustannus-vaikuttavuusanalyysia – mutta ei ole

- Joko: Uuden sääntelyn yhteiskuntataloudellisten kustannusten minimointi
- Tai: Sääntelyn muutoksista aiheutuvien yhteiskuntataloudellisten kustannusten minimointi
- Vahvuutena: Ei ”hyviä” eikä edes hyötyjä tarvitse mitata eikä arvioida
- Mahdollisuutena: Vain joidenkin ja vain joillekin tahoille aiheutuvien ei-yhteiskuntataloudellisten kustannusten laskentaa laajempaa
- Haittana: Tarkasteltavien kustannusten laskennan ja arvioinnin ongelmat samat kuin kustannus-hyötyanalyysissä
- Uhkana: Kamppailut siitä, miten ja mille tahoille aiheutuvat po. kustannukset lasketaan

IV. Useimmiten lasketaan yhden tai useamman tahon ei-yhteiskuntataloudellisia kustannuksia

1. Maksimikattavuus:

- Ranska (kaupalliset yritykset, kansalaiset, kansalaisjärjestöt, julkisomisteiset yritykset, itsehallinnolliset alueet, kunnat, sääntelyä harjoittavalle liitto- tai keskushallinnolle aiheutuneet kustannukset)

2. Lähellä maksimia:

- Saksa (edelliset pl. etenkin julkisomisteiset yritykset ja sääntelyä harjoittava keskushallinto)

3. Minimikattavuus (ainakin polttopisteiden mielessä):

- Iso-Britannia, Alankomaat, USA (Kaupalliset yritykset, niiden populaation sisällä erityisesti pkt-yritykset)

V. Mitä ei-yhteiskuntataloudellisia kustannuksia lasketaan? (1/2)

Säätelykustannusten standardikustannusmallia (SKM) soveltaen:

- Minimi:
 - Juokseva kustannusosa hallinnollisista taakoista
 - Koostuu sääntelyn johdosta sen kohteille niiden omassa hallinnossa aiheutuvista kustannuksista (esimerkkejä Saksan liittovaltion hallinnosta)
- Laajennettu minimi:
 - Myös em. kustannusten kiinteä, investointiluonteinen osa

V. Mitä ei-yhteiskuntataloudellisia kustannuksia lasketaan? (2/2)

Muuten kuin SKM:ia soveltaen

- Minimilaaajennuksia:
 - Sääntelyn kohteilta perityt maksut kuten lupa- ja valvontamaksut
 - Sääntelyn harjoittajille aiheutuvat kustannukset
- Maksimilaaajennus:
 - Sääntelyn sisällölliset noudattamiskustannukset
 - Juontuvat käyttäytymismuutoksista, kun:
 - Kun toimintatapoja muuttuu laittomiksi tai laillisiksi, luvanvaraisiksi tai lupavapaiksi, kun otetaan käyttöön tai poistetaan sääntelyyn liittyviä maksuja, jne.

VI. Miksi sääntelyvaikutusten arviointi on sellaista kuin se on? (1/2)

Kansainväliset vaikuttevirrat:

- Joitakin menetelmiä sovelletaan joissakin yhteyksissä osoittautuneen näyttöperusteisen toimivuuden perusteella
- Osa menetelmistä koetaan uskottavaksi lähdemaidensa tai -instituutioidensa, yleisyytensä, kvantifioitavuutensa tai muiden ”ulkoisten” syiden johdosta

Niukimman resurssin eli huomio- ja käsittelykyvyn ongelmat:

- Sovelletaan kattavuudeltaan osittaisia menetelmiä, jotta sovellettaisiin edes joitakin nimenomaisia menetelmiä
- Sovelletaan ennestään tuttuja menetelmiä tai niiden muunnelmia

VI. Miksi sääntelyvaikutusten arviointi on sellaista kuin se on? (2/2)

Tilanteeseen vaikuttavia realiteetteja:

- Demokratiassa valitut päättäjät ratkaisevat joka tapauksessa sen, mitä on tehtävä ja miten
- Hallinnon johtamistavat vaikuttavat käytäntöihin
- Eri ammattialojen erilainen professionaalinen sosiaalistuminen ja sen mukaiset menettelytavat
- Yksittäisten virkamiesten koulutus ja kokemus vaikuttavat heidän suoriutumiseensa sääntelyn aihepiirissä

VII. Lopuksi

1. Kokonaisarvioinnin ihanteet eivät toteudu
2. Tarkasteluissa korostuvat yritysten kustannukset ja taakat; niiden arviointimetodit eriyttämättä toimialojen ja yrityskoon mukaan.
3. Kustannusten ja taakkojen arviointimetodit puutteellisia:
 - osittaisuudessaan
 - epätarkkuudessaan
 - soveltamisensa työläydessä
 - käyttönsä yksipuolisuudessa (vrt. sääntelyn hyötyjen arviointi)
 - kohtuuttoman usein käytettyinä, yksinomaisina arviointimeteodeina
4. Monimetodinen arviointi liian harvinaista